

La tuberculosi a Barcelona, un problema que no acaba

02/2013 - Medicina i Salut. La tuberculosi és una malaltia infecciosa que afecta cada any a 8.800.000 persones i que produeix uns 1.4 milions de morts al món, la majoria en els països pobres. Al problema de la seva freqüent associació amb el virus de la Sida, el VIH, se li ha afegit l'augment de les resistències a antibiòtics sobretot a causa d'un mal seguiment del tractament. A més, es desconeix quants pacients tornen a emmalaltir (tenen una recurrència) un cop curats i quina és la seva probabilitat de morir a llarg termini. Per això, l'objectiu d'aquesta tesi doctoral és conèixer la incidència (nous casos) i els factors associats a tenir una recurrència de tuberculosi, i de morir, en pacients de la ciutat de Barcelona. El treball destaca la gran eficiència dels plans de prevenció a Barcelona i també assenyala la necessitat de seguir amb la lluita contra la tuberculosi en l'actual situació de crisi, ja que l'augment de la pobresa pot portar a un augment de la malaltia.

Per aquesta tesi es va realitzar el seguiment de tres grups de pacients residents a Barcelona amb tuberculosi notificada al programa de tuberculosi de la ciutat (PPCTB). Es van seleccionar els casos que havien completat el tractament de forma correcta segons les recomanacions europees. Les tres grups de pacients van abastar el període 1987-2006 i el seguiment es va realitzar fins a finals del 2009. Totes les dades provenien de les enquestes epidemiològiques del PPCTB de Barcelona, realitzades sobre tots els casos detectats per infermeres de Salut Pública. Es van calcular les incidències de recurrència i mortalitat i es van realitzar diferents anàlisis de supervivència per conèixer els factors relacionats.

La incidència de recurrències de tuberculosi en el període 1995-2005 va ser baixa (530 casos per 100.000 habitants) i les del període 2003-2009 van ser encara més baixes (341 casos per 100.000 habitants).

Els pacients que van tenir una major probabilitat de recurrència complien les següents variables: sexe masculí, persona immigrant, addicció a les drogues, residència a Ciutat Vella, infecció per VIH o tuberculosi prèvia. Les persones infectades per VIH que estaven en tractament amb antiretrovirals van tenir un menor risc de recurrència. A més, pacients amb tuberculosi, tot i haver completat el tractament, van tenir una major probabilitat de recurrència comparat amb la població general de tenir un primer episodi.

Les recurrències es van deure a la meitat dels casos a reinfecció exògena per una soca de *Mycobacterium tuberculosis*, el bacil causant de la tuberculosi, diferent i en l'altra meitat es van deure a una reactivació endògena del bacil. La taxa de mortalitat trobada a les persones que havien patit tuberculosi i s'havien curat va ser de més gran que la de la població general (3.400 casos davant a 1.147 casos per 100.000 habitants). Factors com l'alcoholisme, una edat a partir dels 41 anys o l'addicció a les drogues sumada a la infecció per VIH es van associar a un major risc de mort. Haver tingut una recurrència no es va associar a un major risc de mortalitat.

La baixa incidència de recurrències de tuberculosi es deu a l'existència d'un PPCTB que funciona i que s'ha sabut adaptar a les necessitats canviants de la població. S'hauria d'estendre el model d'aquest programa a altres grans ciutats cosmopolites per millorar el seu control en el món, especialment entre les poblacions més vulnerables.

També es recomanaria a metges i sanitaris que sospitin sempre de tuberculosi: observar com el pacient pren diàriament la seva medicació, l'ús dels antiretrovirals a les persones infectades pel VIH i l'existència d'agents de salut en els PPCTB han estat avenços importants en aquesta direcció. La mala nutrició, l'amuntegament o l'estrès migratori igual que les malalties de base descrites, serien probablement el motiu últim pel qual es dona una recurrència de tuberculosi.

La taxa de mortalitat trobada a la població de pacients amb tuberculosi guarida és més gran que la mortalitat de la població general. Probablement la tuberculosi és una malaltia que ajuda a identificar col·lectius de població més fràgil.

Finalment, en la situació actual de crisi econòmica i financera en què vivim immersos, i després d'haver comentat l'estreta relació que existeix entre la tuberculosi i la pobresa, recomanariem romandre més atents que mai a un possible rebrot de

la malaltia i les seves recurrències en un futur de manera que s'haurien de garantir en tot moment uns mínims recursos econòmics i humans als diferents PPCTB.

Juan Pablo Millet

Departament de Pediatria, d'Obstetrícia i Ginecologia i de Medicina Preventiva

"Estudio de las recurrencias y de la supervivencia en los enfermos con tuberculosis que han completado el tratamiento en la ciudad de Barcelona", tesi doctoral llegida per Juan Pablo Millet en el Departament de Pediatria, Ginecologia i Medicina Preventiva de la Universitat Autònoma de Barcelona.